

11.1.2010

**YHDYSKUNTASEURAAMUKSIA
KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS****Asettaminen**

Oikeusministeriö on asettanut toimikunnan selvittämään yhdyskuntaseuraamusten kehittämisen edellytyksiä ja valmistelemaan yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta.

Toimikausi

1.2.2010 – 31.12.2011

Tausta

Yhdyskuntaseuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä on valmisteltu osittaisuudistuksin useina eri vuosikymmeninä. Yhdyskuntaseuraamuksilla on yhtenäisiä piirteitä, mutta sääntelyn hajanaisuus on omiaan tekemään kokonaisuudesta vaikeasti ymmärrettävän. Yhdyskuntaseuraamusten sisältö, tavoitteet sekä nykyisten ja valmisteilla olevien seuraamusten keskinäinen suhde tulisi määritellä nykyistä selkeämmin ja johdonmukaisemmin.

Voimassa olevaa yhdyskuntaseuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä ei monin osin voida pitää niiden vaatimusten mukaisena, jotka perustuslaki asettaa. Perustuslaissa asetetaan yksityiskohtaisia vaatimuksia erityisesti yksilön oikeusasemaa ja viranomaisten toimivaltuuksia koskeville säännöksille. Vankeusrangaistusta koskevat säännökset arvioitiin myös perustuslain näkökulmasta kokonaisuudistuksessa, joka tuli voimaan vuonna 2006.

Kriminaalipoliittisessa keskustelussa ja päätöksenteossa on tullut esiin tarve kehittää nykyisten yhdyskuntaseuraamusten sisältöä. Sekä kansainvälisessä että suomalaisessa kriminaalipoliittisessa keskustelussa on painotettu seuraamusjärjestelmän suuntaamista nykyistä enemmän yhdyskuntaseuraamusten käytön puolelle. Tähän liittyen on pohdittu, tulisiko yhdyskuntaseuraamusmuotojen määrää lisätä. Keskustelua on käyty myös hoidon lisäämisestä seuraamusten täytäntöönpanossa. Seuraamusjärjestelmässä on uutena rangaistuksen täytäntöönpanon muotona otettu käyttöön valvottu koevapaus. Valvontarangaistuksen käyttöönottoa valmistellaan. Niin ikään on keskusteltu mahdollisuudesta ottaa käyttöön yhdyskuntaseuraamus sakon muuntorangaistuksena vankeuden ohella¹. Näidenkin seuraamus-

¹ Asiaa on viimeksi selvittänyt oikeusministeriön asettama työryhmä, joka on saanut työnsä valmiiksi loppuvuonna 2009. Työryhmä on arvioinut, etteivät nykyiset yhdyskuntaseuraamukset sellaisinaan sovellu sakkovankeuden vaihtoehtoiksi, koska sakkoja vankeutena suorittavat henkilöt ovat vakavasti syrjäytyneitä eikä heillä pääosin ole valmiuksia suorittaa muun muassa oma-aloitteellisuutta edellyttäviä yhdyskuntaseuraamuksia.

muotojen luonnetta ja asemaa seuraamusjärjestelmän kokonaisuudessa on tarpeen tarkastella yhdyskuntaseuraamuksia koskevan kattavan selvityksen yhteydessä.

Rikosseuraamusalalla toteutettiin vuoden 2010 alusta lukien organisaatiouudistus, jossa Rikosseuraamusvirasto, Kriminaalihuoltolaitos ja Vankeinhoitolaitos yhdistettiin Rikosseuraamuslaitokseksi. Organisaatiouudistukseenkin liittyen on ajankohtaista tarkastella myös yhdyskuntaseuraamusten sisältöä koskevia säännöksiä.

Tavoitteet

Tavoitteena on kehittää sellainen yhdyskuntaseuraamuskokonaisuus, jonka avulla voidaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisen toimintaohjelman tavoitteiden mukaisesti muokata seuraamusjärjestelmästä lähitulevaisuuden vaatimukset täyttävä ja sosiaalisesti nykyistä tasa-arvoisempi. Keskeistä näiden tavoitteiden toteuttamisessa on yhteiskunnan turvallisuuden varmistaminen. Olennainen turvallisuutta lisäävä tekijä on uusintarikollisuuden vähentäminen muun muassa lisäämällä rikoksenteikijän valmiuksia elää rikoksetonta elämää ja katkaisemalla rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen. Vankeuden vaihtoehtojen kehittämisen lähtökohdaksi on se, että uusintarikollisuuden vähentämisen ja rikoksenteikijöiden yhteiskuntaan integroimisen tavoitteisiin päästään usein parhaiten tarjoamalla heille kuntouttavia toimia vapaudessa. Siltä osin kuin rikoksiin syyllistymisen keskeisenä syynä on päihteiden käyttö, on tarpeen selvittää, mitä erilaisia keinoja on valvoa päihteettömyyttä esimerkiksi teknisten välineiden avulla. Tällaista päihteettömyyden valvontaa voitaisiin käyttää rangaistuksena tai rangaistuksen osana. Rikosseuraamusten täytäntöönpanon on myös tapahduttava eri osapuolten oikeusturvaa kunnioittaen.

Tavoitteena on myös yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön selkeys ja kattavuus. Yhdyskuntaseuraamuksista säädettäisiin siten, että seuraamusjärjestelmän sisällöstä ja tavoitteista sekä eri seuraamusmuotojen keskinäisestä suhteesta olisi tarvittavat säännökset. Keskeisiä lailla säädettäviä asioita ovat rikoksesta epäillyn ja tuomitun oikeudet ja velvollisuudet sekä viranomaisten toimivaltuudet.

Tehtävä

Toimikunnan tehtävänä on:

1. Selvittää eri seuraamuslajien tämänhetkinen käyttö ja toimivuus Suomessa.
2. Verrata Suomen tilannetta yhdyskuntaseuraamusten käyttöön ja kehityssuuntiin muualla Euroopassa.
3. Arvioida yleiset tarpeet ja mahdollisuudet eri yhdyskuntaseuraamusten kehittämiseksi ja käytölle ottaen huomioon muun muassa Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamuksia koskevat suositukset.
4. Kuvata yhdyskuntaseuraamusten yleiset periaatteet, tavoitteet ja sisältö.
5. Arvioida perustuslain vaatimukset yhdyskuntaseuraamusten sisällölle ja niitä koskevalle sääntelylle.
6. Kartoittaa mahdollisia suomalaisen rikosseuraamusjärjestelmään sopivia ja tarvittavia uusia yhdyskuntaseuraamusvaihtoehtoja.
7. Selvittää, millainen yhdyskuntaseuraamus voisi toimia vankeuden ohella sakon muuntorangaistuksena.

Toimikunnan tehtävänä on myös arvioida, miten seuraamusjärjestelmän selkeys, toimivuus ja johdonmukaisuus sekä sen yksittäisten osien vaikuttavuus ja vakuuttavuus turvataan. Kyseeseen tulee muun muassa eri seuraamuslajien keskinäisen suhteen täsmentäminen (RL 2a – 2c ja 6 luvut).

Toimikunnan tulee myös täsmentää lain- ja tarkoituksenmukaisuuden kannalta parhaat toimintatavat ja periaatteet hyvinvointivaltion yleisten tukijärjestelmien käytölle yhdyskuntaseuraamusten osana.

Toimikunnan tulee laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Samassa yhteydessä tulee osoittaa suuntaviivat lakia alemmanasteisten säännösten sisällöstä.

Organisointi

Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua varten asetetaan toimikunta, jonka kokoonpano on seuraava.

puheenjohtaja:

professori Pekka Koskinen

varapuheenjohtaja:

osastopäällikkö Jarmo Littunen, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

jäsenet:

erityisasiantuntija Matti Marttunen, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto
johtaja Kari Ilmonen, sosiaali- ja terveysministeriö

varajäsenenään ylitarkastaja Virpi Vuorinen, sosiaali- ja terveysministeriö

johtaja Tapio Lappi-Seppälä, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

käräjätuomari Pia Sandvik, Espoon käräjäoikeus

varajäsenenään käräjätuomari Riku Jaakkola, Seinäjoen käräjäoikeus

kihlakunnansyyttäjä, apulaispäällikkö Eeva-Liisa Olkinuora, Kanta-Hämeen syyttäjänvirasto

varajäsenenään kihlakunnansyyttäjä Juha-Mikko Hämäläinen, Helsingin syyttäjänvirasto

ylitarkastaja Heimo Kangaspunta, Rikosseuraamuslaitos

varajäsenenään erikoissuunnittelija Raino Lavikkala, Rikosseuraamuslaitos

johtaja Tuula Tarvainen, Rikosseuraamuslaitoksen Jyväskylän yhdyskuntaseuraamustoimisto

varajäsenenään johtava sosiaalityöntekijä Seija Ruuskanen, Rikosseuraamuslaitoksen Kaakkois-Suomen yhdyskuntaseuraamustoimiston Kouvolan yksikkö

erityisasiantuntija Jaana Viemerö, Suomen Kuntaliitto

varajäsenenään lakimies Johanna Karlström, Suomen Kuntaliitto

pysyvä asiantuntija:

lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

sihteerit:

hallitussihteeri Anne Hartoneva, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

erityisasiantuntija Henrik Linderborg, Rikosseuraamuslaitos

Sisäasiainministeriön jäsen ja varajäsen toimikuntaan nimetään myöhemmin.

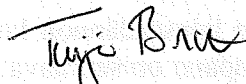
Toimikunta voi nimetä keskuudestaan työvaliokunnan, joka suunnittelee toimikunnan työtä ja valmistelee sen kokouksia.

Toimikunta voi käyttää työssään asiantuntijoita.

Kustannukset

Toimikunnan menot maksetaan momentilta 2501014.

Oikeusministeri

Tuja Brax

Kansliapäällikkö

Tiina Astola

Tiedoksi:

toimikunnan puheenjohtaja, jäsenet, pysyvä asiantuntija ja sihteerit
oikeusministeriön osastot ja yksiköt

sisäasiainministeriö

sosiaali- ja terveysministeriö

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Espoon käräjäoikeus

Seinäjoen käräjäoikeus

Valtakunnansyyttäjänvirasto

Kanta-Hämeen syyttäjänvirasto

Helsingin syyttäjänvirasto

Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitoksen Jyväskylän yhdyskuntaseuraamustoimisto

Rikosseuraamuslaitoksen Kaakkois-Suomen yhdyskuntaseuraamustoimisto

Suomen Kuntaliitto